

Skupnost muzejev Slovenije

PRIROČNIK 1

Muzejska konzervatorska in restavratorska dejavnost

Uredniški odbor
Jana Šubic Prislan, Irena Porekar Kacafura, Igor Ravbar, Nada Madžarac, Eva Ilec in Zoran Milić

Glavni in odgovorni urednik
Zoran Milić

Tehnični urednik
Zoran Milić, Gorazd Lemajič

Lektorica
Simona Slana

Založnik
Skupnost muzejev Slovenije: Metka Fujs

Za založbo
Sekcija za konserviranje in restavriranje pri SMS: Jana Šubic Prislan

Oblikovanje in grafična priprava
Gorazd Lemajič

prva izdaja
Ljubljana 2001

Uvodne besede ministrice za kulturo Andreje Rihter

Spoštovani,

pojem konservatorstva se v stroki pojavlja dvakrat, enkrat kot konservator na področju nepremične in njej pripadajoče premične dediščine in drugič kot konservator-restavrator na področju muzealstva. Ne gre, da bi v tem trenutku poizkusili streti ta oreh in natančno določiti termine. Je pa to priložnost, da se poudari bistvo restavradorstva, to je skrb za ohranjanje kulturne dediščine in vsega, kar je na to vezano: priprava restavratorskih projektov, izvedba restavratorskih posegov na kulturni dediščini, posredovanje znanj in izobraževanje.

Priročnik, ki ga izdaja restavratorska in konzervatorska sekcija pri Skupnosti muzejev Slovenije se sicer opredeljuje za problematiko konserviranja in restavriranja predmetov v muzejih, galerijah in zbirkah. Pozdravljam pobudo, da je zbrala energijo in voljo in pripravila priročnik, ki bo zagotovo predstavljal pomemben člen v razvoju te dejavnosti pri nas.

Zato še toliko bolj razumem to dejanje kot povabilo vsem sodelavcem iz različnih področij, ki fizično, tako ali drugače, posegajo v dediščino, da zblížajo svoje interese, za začetek morda prav v tej publikaciji. Tako bo priročnik ob kontinuiteti izhajanja zagotovo presegel zastavljene cilje in v našem prostoru postal ena temeljnih literatur za posredovanje znanja na ustreznem nivoju in širini.

Ministrica
Andreja Rihter

Predgovor

Med najdejavnejše sekcije v okviru Skupnosti muzejev Slovenije zagotovo sodi sekcija konservatorjev in restavratorjev, kateri je z veliko prizadevanja in vztrajnostjo uspelo pripraviti ter natisniti prvo publikacijo – priročnik v slovenskem jeziku za zaščito muzejskih predmetov.

Skupnost muzejev Slovenije se vsekakor zaveda problema izobraževanja na tem področju, zato je brez zadržkov podprla prizadevanja sekcije za tovrstno literaturo, ki je v slovenskem prostoru na splošno primanjkuje. Pri tem pa je zelo pomembno tudi dejstvo, da je priročnik plod domačih strokovnjakov, znanja in izkušenj, ki jih imajo vsak na svojem področju v svojih muzejskih restavratorsko-konservatorskih delavnicah. Zato sem prepričan, da bo Skupnost muzejev Slovenije tudi v prihodnje s pomočjo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije podpirala nadaljnje izdajanje publikacij iz te serije in tudi načrtno opremljanje posameznih delavnic, kjer se bodo lahko izobraževali vsi, ki v slovenskih muzejih delajo ali bodo delali pri zaščiti in obdelavi muzejskih predmetov.

Želim, da bi ta in naslednje publikacije kar najbolje služile svojemu namenu, s tem pa tudi še bolj strokovnemu, načrtnemu in dokumentiranemu nadzoru nad našo premično kulturno dediščino.

Predsednik SMS
Zdenko Picelj, prof.

Novo mesto, 27. november 2001

Uvod

Konservatorsko-restavratorska stroka je zadnja leta že tako napredovala, da je dejstvo, da nimamo niti ene temeljne knjige v slovenskem jeziku, postalo nevzdržno. Svetovna literatura je zelo bogata s tovrstnimi knjigami. Naše znanje izhaja prav iz te zakladnice, ki se nam ponuja v različnih evropskih jezikih. V slovenščini premoremo nekaj krajših prispevkov in manjših samostojnih publikacij, ki pa so omejeni zgolj na posamezna poglavja, posamezne teme in še to je bolj ali manj starejšega datuma. Naslednji priročnik poskuša to preseči. Njegova oblika je pravzaprav mešanica priročnika in učbenika. Vzorec za takšen pristop k oblikovanju Priročnika smo našli v kanadski publikaciji Notes, ki jo je izdal Kanadski konservatorski inštitut (Canadian Conservation Institute, CCI). Tako zastavljen Priročnik predstavlja velik projekt, ki ga zaradi obsežnosti in razpoložljivih kadrovskih ter finančnih zmožnosti ni mogoče napisati, izdelati in objaviti naenkrat. Ker predvidevamo, da bo Priročnik nastajal več let, morda trajno, je Kolegij sekcije muzejskih konservatorjev-restavratorjev pri SMS sklenil izdajati Priročnik postopoma – po delih. Določil je uredniški odbor, ki je izbral obliko ter določil vsebino in obseg publikacije. Razdelili smo ga na 12 tematskih poglavij, ki se med seboj vsebinsko prepletajo ter poskušajo zajeti vsa področja naše stroke tako metodološko kot vsebinsko. Poglavja bomo izpolnjevali s teksti postopoma, tako kot bodo nastajali. Teksti obravnavajo tako teoretične osnove, praktična navodila kot primere konserviranja in restavriranja posameznih tipičnih in izrazitih primerov iz naših muzejskih delavnic. Bralca seznanjajo z načinom pridobivanja materialov za izdelavo predmetov, z zgodovinskim razvojem in načinom izdelave, obdelave ter z okraševanjem predmetov, vzroki njihovega propadanja in osnovnimi načeli zaščite. V njih najdemo naravoslovne osnove konservatorsko-restavratorskih metod, ki jih pri svojem delu uporabljamo. Ponujajo osnovna navodila za vodenje konservatorsko-restavratorske dokumentacije. Obravnavajo tudi zelo pomembno, a velikokrat zanemarjeno področje varstva pri delu. Tu najdemo tekste zelo pomembnega in pri nas nerazumljivo zapostavljenega koncepta preventivne ali pasivne konservacije. V njih najdemo temeljne vsebine, ki bi jih moral obvladati vsak konservator-restavrator, ki želi dobro, pošteno in v skladu s strokovnimi ter etičnimi načeli opravljati svoj poklic. Teksti navajajo konservatorja-restavratorja k raziskovanju, konserviranju, restavriranju, preventivni konservaciji in dokumentiranju svojih posegov ter ga seznanjajo z literaturo in drugimi viri znanja. Navajanje literature za nadaljnji študij je zelo pomembno, ker Priročnik, kljub vsej svoji obsežnosti in drznim ambicijam, vendarle ne more zajeti vseh metod, ki se nam ponujajo za obdelavo tako specifičnih predmetov, kot so vsakdanji predmeti nedavne in daljne preteklosti. Avtorji se pri pisanju večinoma izogibajo konkretnih navodil in receptov za usposabljanje »instant« konservatorjev-restavratorjev. Priročnik je namenjen tako muzejskim kot tudi drugim konservatorjem-restavratorjem, ki delajo v svojih domačih delavnicah ali se pripravljajo za strokovni izpit.

Avtorji tekstov so najsposobnejši strokovnjaki na svojih področjih, z veliko znanja in praktičnega dela na področju, ki ga obravnavajo. Večinoma izhajajo iz muzejskih konservatorsko-restavratorskih delavnic, čeprav smo k sodelovanju povabili tudi druge kolege – sodelavce z različnih področij. Njihova imena in inštitucije, iz katerih izhajajo, navajamo z namenom, da se lahko vsakdo, ki potrebuje pomoč na področju, ki ga avtorji obravnavajo, nanje tudi obrne za nasvet.

Upam, da smo Priročnik pravilno zastavili, da dovolj natančno in obsežno obravnava konservatorsko-restavratorsko tematiko in da bo služil svojemu namenu. Vsekakor je to prva tovrstna publikacija pri nas, ki bo, upam, spodbudila pisanje in izdajo novih, drugačnih in bolj specializiranih publikacij, ki bodo Priročnik dopolnjevale in nadaljevale ter poglobljale obravnavano snov.

Urednik
Zoran Milić
